

žunskom saboru rasprava o mađarskom jeziku. U njoj Mađžari zatražiše od Hrvata, da ga imaju uvesti u svoje škole od petoga razreda gimnazije dalje kao *n a s t a v n i* jezik, a poslije deset godina da ga imaju naučiti svi, koji hoće da stupe u javnu službu. Tom se prijedlogu hrvatski poslanici odlučno opriješe; ali kad ih obje kuće (gornja i donja) nadglasaše stvorivši zaključak, da se u Hrvatsku i Slavoniju uvodi mađarski jezik kao službeni, obratiše se oni zasebnom predstavkom na kralja Ferdinanda, a taj im uvaži očajni glas uskrativši sankciju saborskomu zaključku (28. apr. 1836.). Još prije negoli je stigao kraljev otpis na sabor, dali su Hrvati na usta svoга poslanika Hermana Bužana (9. marta) svečanu izjavu, da se „ne će odrediti od svojih otaca, već narodnost svoju čuvati svim dopuštenim sredstvima, a municipalna prava njihova da na osnovi zakona (zak. čl. CXX : 1715¹) nikad ne mogu da budu predmetom rasprave u ugarskom saboru, koji nema prava, da se miješa u unutarnju upravu Hrvatske“. Konačno izjavi Bužan, da se Hrvati „ne bore za mrtvi latinski jezik, nego za svoje pravo, jer oni sami mogu sebi odrediti službeni jezik kojigod hoće, pače i hrvatski, a taj je baš u posljednje doba veoma napredovao“. Kad je skoro potom kralj Ferdinand zaključio sabor (2. maja 1836.), razišli su se Hrvati i Mađžari kao otvoreni protivnici. Među njima pukao je — poslije sedam punih stoljeća — jaz, koji je od dana do dana postajao sve dublji i širi. Izvještaj svojih saborskih poslanika primio je potom hrvatski sabor (5. aug. 1836.) na znanje, a onda izreče napose zahvalu kralju za potvrdu hrvatskih municipalnih prava.

Hrvatski narodni preporod; Ljudevit Gaj. Kad je Bužan u požunskom saboru izjavio, da je hrvatski jezik „u posljednje doba veoma napredovao“, imao je pred očima rad hrvatske omladine s Ljudevitom Gajem na čelu. Poslije dugoga čekanja i uklonjenja raznih poteškoća dobio je Gaj konačno dozvolu od kralja Franje, da može izdavati političke novine i beletristički časopis (15. juna 1834.). Kako je pripralni rad ispunio ostatak godine 1834., donijela je tek nova godina 1835. hrvatskomu narodu „Novine hrvatske“ i njihov literarni prilog „Danica hrvatska, slavonska i dalmatinska“. „Novine“ izlazile su utorkom i subotom, a „Danica“ samo subotom. U prvi se kraj poslužiše Gaj i njegovi drugovi kajkavskim narječjem, jer su htjeli da prije svega osvoje za svoje

¹ Gl. gore str. 213.